

Norske frontkjempere

Krigen i våre hjerter

Av Finn Parr Nyquist, Oslo

Det dreier seg om et påtenkt minnesmerke over 196 norske frontkjempere som falt i Finland under annen verdenskrig omkring midten av dette århundret.

Det er riktig som Olav Trygve Storvik slår fast med store bokstaver i Aftenposten 5. juli, at frontkjemperne meldte seg til krigstjeneste for Tyskland, *ikke* for Finland, og at de like gjerne kunne blitt beordret til tjeneste på Leningradfronten eller på sydfronten som til de nordfinske skogene. Derfor kan man nok si at det blir en viss forskjønnelse av fortiden om det på denne steinen skulle stå: «Til minne om krigsfrivillige som falt i Fortsettelseskrigen». Men å kalle det for historieforfalskning er vel i drøyeste laget? Akkurat disse 196 soldatene døde riktignok i sine tyske uniformer, men de hadde meldt seg frivillig og de falt på finsk jord. Ingen finner ville reagere på denne innskriften, og forøvrig er det i regelen en høyst personlig sak hva som skal stå på en gravplate.

Men Storvik mener at dette ikke dreier seg om «sorg», men om politikk: «Nå har de overlevende fornyet innsatsen for å skape skjær av legitimitet over sine valg og handlinger den gang.» Ja, selvsagt ønsker de det. Det vet vi jo. Stortingspresident Jo Benkow, som var den som forpurret planene, sier det litt mer direkte i VG: «Enten man liker det eller ikke, så vil le dette blitt et minnesmerke over dem som anses å ha sveket sitt land. Og dessuten går det an å sørge uten å ha et minnesmerke.» Det er så. Benkows argument er ellers at det ville vært upassende om minnesmerket ble reist på statlig finsk grunn. Men altså ikke like upassende om det hadde vært en privat skogeier som hadde gitt tillatelsen?

Jeg møtte frontkjemperne en gang. Det var etter at vi hadde vunnet friheten tilbake, i de berømmelige mai-

dagene 1945. Milorg-venner skulle vise meg en tidligere fange, det nye klientelet i brakkene på Grini (Ila). Der Kuntze og de andre SD-folkene hadde brølt sine tyske kommandoer, ble det nå ropt RETT! Ut av køene ramlet de. Unggutter på min egen alder. Med og uten armer og ben i behold. Hva hadde deres skjebne vært? Hvem hadde påvirket disse ungdommene til å ta sitt livs viktigste — men gale — avgjørelse? Jeg snudde i døren og forlot Grini for annen og siste gang.

Jeg forsvarer ikke frontkjempernes handlinger. Men tåler virkelig ikke vår krigshistorie at det reises et monument over disse 196 taperne som falt i skogene øst for Rovaniemi et halvt hundre år etter at tragedien skjedde? For en tragedie var dette også. Det er jo som kjent krig alltid. Er det bare seierherrenes soldater det kan reises minnesmerker over? Kort sagt: Var det virkelig *nødvendig* å hindre denne seremonien? Til VG sier Jo Benkow: «Jeg reagerte på vegne av gamle krigskamerater og gamle venner i Hjemmefronten. De var bestyrtet.» Jeg spør: Reagerer virkelig alle vi som kjempet på den riktige siden av fronten slik — i dag?

Og hadde den norske stortingspresidenten noen plikt til å gripe inn i denne saken, når den på forhånd var forelagt, og godkjent, av finske myndigheter? Benkow forklarer: «Min protest var rettet mot det offisielle Finlands medvirkning. Dette var et spørsmål om hvordan Finland skal forventes å opptre, nemlig med stil og orden.» Der fikk finnene den!

Men det er selvsagt jeg som ikke forstår. Iallfall vil nok Olav Trygve Storvik mene det; han konkluderer sin artikkel slik: «Ved en myndig og klok opptreden overfor finske myndigheter har stortingspresident Jo Benkow klart å forhindre planene hittil... Det burde være et varsel både for neste stortingspresident, og for utenriksministeren.» Formodentlig må dette oppfattes som et langtidsvarsel, og slik at det også skal gjelde for stortingspresidenter og utenriksministre fremover i det neste århundre?

Nei! La oss for Guds skyld aldri tilgi frontkjemperne. Hverken de døde eller de som overlevet krigens helvete. Men så pass har jeg nå lært, at om noen likevel vil gjøre dette, bør det helst skje «med stil og orden».